

I У СЕЛУ

а сам нахоче.

Али све до своје осме године веровао сам, као и друга деца, да имам мајку, јер када бих се заплакао једна ме је жена тако нежно стезала у свој загрљај, љушкајући ме благо, да би сузе одмах престале да ми теку.

Никада не бих легао у кревет, а да ме та жена није пољубила, а када је децембарски ветар засипао снегом побелела окна, она ми је својим рукама загревала ноге, и остајала тако певајући ми песму, чије се мелодије и понеке речи и сада још сећам.

Када бих чувао нашу краву дуж путева обраслих травом или по лединама; и када би ме изненадио пљусак, она би истрчала преда ме и заклањала својом вуненом сукњом, покривајући ми главу и рамена.

Најзад, када би дошло до неке свађе са којим од мојих другова, она би затражила да јој испричам своје невоље и скоро би увек налазила понеку милу реч да ме утеши, или да ми да за право.

Л А С Т А В И Ц А

С обзиром на све ово, а и многе друге ствари, по начину како ми се обраћала, по њеним погледима, по њеним милоштама, по нежности коју је уносила и у своје грдње, веровао сам да ми је мати.

Ево како сам сазнао да ми је она била само дојкиња.

Моје село, или тачније речено, село у коме сам одгајен – јер ја нисам имао свог села, свог родног места, као ни оца, ни мајке – укратко, село у коме сам провео своје детињство зове се Шаванон. Оно је једно од најсиромашнијих у средњој Француској.

То сиромаштво није последица равнодушности или лењости његових становника, већ је томе узрок што се оно налази у неродном крају. Земљиште нема дубину, те да би дало добру жетву требало га је ђубрити и побољшати, а то у овом крају није било могуће. То је разлог што ту има мало (бар је било тако у доба о коме ја говорим) обрађених поља, док се свугде виде простране ледине, на којима расту само врес и жутиловка. Тамо где ледине престају почињу пустаре, а по тим пустарама услед оштрих ветрова закржљавају ретке групе дрвећа, која ту и тамо пружају увис своје искривљено и измучено грање.

Да би се нашло лепо дрвеће, ваља са узвишења сићи у превоје земљишта, на обале речица, где по узаним ливадама расту велики кестенови и снажни храстови.

На једном од тих превоја, на обалама потока који своје брзе воде слива у једну од притока Лоаре, стоји кућа у којој сам провео прве године свога детињства.

До своје осме године никада нисам видео мушкарца у тој кући. Па ипак моја мати није била удовица, већ је њен муж, као и многи други радници из тога краја, радио у Паризу и није долазио кући откако сам ја достигао доба да

БЕЗ ПОРОДИЦЕ I

видим и схватим све што ме је окружавало. Јављао се само с времена на време, преко једног од својих другова који се враћао у село.

„Мајко Барберен, ваш је човек добро. Наложито ми је да вам кажем да му посао иде и да вам предам овај новац. Хоћете ли да га пребројите?“

То је било све. Мајка Барберен се задовољавала овим вестима: њен човек је био здрав, посао је текао, зарађивао је свој хлеб.

По дугом боравку Барбереновом у Паризу не треба закључити да је био у рђавим односима са женом. Није неслога била разлог том одсуствовању. Остајао је у Паризу јер га је посао тамо задржавао. Када буде остарио, вратиће се да живи поред своје жене старице, и новцем који буде сакупио биће обезбеђени у доба када им године буду одузеле снагу.

Једнога дана у новембру, када се спуштало вече, један човек, мени непознат, заустави се пред нашом капијом. Био сам на прагу куће заузет: ломио сам грање. Не отварајући капију, подигао је главу преко ње и, гледајући ме, упита да не станује ту мајка Барберен.

Ја му рекох да уђе.

Он гурну капију чија је чивија зашкрипала и лаганим се корацима упути кући.

Никада не видех тако каљавог човека; блатњаве мрље, неке још влажне, а неке већ сасушене, покривале су га од главе до пете; посматрајући га, било је очигледно да је дуже времена ходао рђавим путевима.

Чувши наше гласове, дотрча мајка Барберен и у часу када је човек прелазио наш праг, она се нађе лицем у лице с њим.

„Доносим вести из Париза“, рече он.

Л А С Т А В И Ц А

То су биле веома једноставне речи, које су нам већ често долазиле до ушију, али тон којим су биле изговорене ни по чему није личио на онај којим су некада биле изговоране речи: *Вашем човеку је добро, њосао иге.*

„Ох! Боже мој!“, узвикну мајка Барберен, склопивши руке. Жерому се догодила несрећа.

„Па, тако је, али не треба да се плашите. Ваш човек био је повређен, истина је, али није умро. Па ипак ће можда остати сакат. Сада се налази у болници. Ја сам лежао у суседном кревету, па како је требало да се вратим у овај крај, молио ме је да вам у пролазу све то испричам. Не могу да се задржавам, јер треба да пређем још три миље, а ноћ се већ спушта.“

Мајка Барберен, у жељи да сазна више, замоли човека да остане на вечери. Пuteви су били лоши, говорило се да су се вукови појавили по шумама; кренуће сутрадан ујутро даље.

Човек је сео у кут огњишта и док је јео исприча нам како је дошло до несреће. Барберена су напола згњечиле скеле које су се срушиле, а пошто се доказало да није требало да буде на месту на коме је повређен, предузимач је одбио да му исплати ма какву одштету.

„Сиромах Барберен нема среће“, рече, „нема среће. Има препредењака који би у таквој прилици удесили себи сталан доходак, али ваш човек ништа неће добити.“

И док је сушио ногавице својих чакшира, које су постале круте под слојем стврднутог блата, понављао је речи *нема среће*, са искреним саучешћем, што је показивало да би и он радо пристао да се осакати у нади да на тај начин дође до доброгдохотка.

„Па ипак“, рече завршавајући причу, „ја сам му саветовао да тужи предузимача.“

БЕЗ ПОРОДИЦЕ I

„Парница много кошта.“

„Да, али ако се добије?“

Мајка Барберен радо би пошла за Париз, али је такав дуг и скуп пут био тешка ствар.

Сутрадан ујутро сишли смо у село да припитамо жупника за савет. Овај није хтео да је пусти на пут пре но што би се сазнало може ли она тиме да помогне своме мужу. Писао је свештенику болнице у којој је Барберен био на лечењу и после неколико дана добио је одговор по коме мајка Барберен није требало да крене на пут, већ само да пошаље извесну суму новца своме мужу, јер се овај спремао да тужи предузимача код кога је био повређен.

Пролазили су дани и недеље и с времена на време стизала су писма у којима је поново тражен новац. У последњем, нестрпљивијем од осталих, стајало је да Барберен нема више новца и да је требало продати краву да би се до њега дошло.

Само они који су живели на селу са сељацима знају колико невоље и јада садрже те две речи: *йродайи краву*.

За природњака крава је животиња која прежива; за шетача она представља животињу која сликовито изгледа када над травом уздигне своју влажну, ружичасту губицу; за дете града она је извор беле кафе и сира; али за сељака она значи много више. Колико год је сиромашан и ма колико био оптерећен породицом, био је сигуран да неће гладовати док у стаји има краву. Са уларом или обичним ужетом око врата и дете може да води краву дуж путева обраслих травом, тамо где паша не припада никоме, а увече цела породица има у својој чорби маслаца и млека да залије кромпире. Отац, мати, деца, велики као и мали, сви они живе од краве.

Л А С Т А В И Ц А

Ми смо од наше тако добро живели, мајка Барберен и ја, да до тог времена скоро никада нисам ни јео меса. Али нам она није била само хранитељка, била нам је и друг и пријатељ, јер не треба уображавати да је крава глупа животиња; она је, напротив, животиња веома бистра и пуна моралних особина, утолико развијенијих уколико их одгајамо васпитањем. Ми смо нашу миловали, говорили смо јој, она нас је разумела, и са своје стране, својим великим округлим очима пуним благости, изванредно је умела да нам стави до знања своје жеље и све што је осећала.

Најзад, ми смо је волели и она нас је волела, па је тиме све речено.

Па ипак смо морали да се растанемо с њом, јер смо једино *ипродајом краве* могли да задовољимо Барберена.

У кућу нам је дошао трговац и пошто је пажљиво прегледао Риђушу, и дуго је опипавао незадовољно одмахујући главом, пошто је по стоти пут поновио да му она никако не одговара, да је то сиротињска крава коју неће моћи да препрода, да нема млека, да даје лош маслац, најзад изјави да пристаје да је узме, али само зато што је доброг срца и што тиме жели да учини услугу мајци Барберен, која је ваљана жена.

Јадна Риђуша, као да је схватила шта се догађа, одбила је да изађе из штале и стала да муче.

„Стани иза ње па је гони“, рекао ми је трговац, пруживши ми бич, који је носио обавијен око врата.

„То већ не“, рекла је мајка Барберен.

Ухвативши краву за улар, она јој је благо говорила.

„Хајдемо, лепа моја, дођи, дођи.“

Риђуша се више није опирала. Стигавши на друм, трговац је привеза за своја кола, па је тако морала да иде за коњем.

БЕЗ ПОРОДИЦЕ I

Ми се вратисмо у кућу. Али смо још дуго чули њено мукање.

Више није било млека, ни маслаца. Ујутро комадић хлеба; увече слани кромпири.

Покладни уторак пао је баш у време после продаје Риђуше. Прошле године на тај дан, мајка Барберен ме је почастила палачинкама и уштипцима, а ја сам толико много јео да је она била сва срећна.

Али тада смо још имали Риђушу; она нам је давала млеко којим смо замесили тесто и маслац на којем смо га испекли.

Није више било Риђуше, ни млека, ни маслаца, није се више могао прославити последњи дан месојеђа – овако сам у себи тужно размишљао.

Међутим, мајка Барберен ми је приредила изненађење. Иако није имала обичај да зајми, затражила је била шољу млека од једне наше сусетке, комадић маслаца од друге и када сам се око подне вратио, затекао сам је како сипа брашно у земљано тигањче.

„Гле! Брашно“, рекох приближивши се.

„Дабоме“, одговори она смешећи се, „брашно је то, мали мој Реми, добро пшенично брашно; види како лепо мирише.“

Да сам смео, упитао бих је чему треба да служи то брашно; али баш зато што сам много желео да сазнам, нисам се усудио да говорим. А с друге стране, нисам хтео да кажем да знам да је био покладни уторак, да не бих жалостио мајку Барберен.

„Шта се прави од брашна?“, упита ме она посматрајући ме.

„Хлеб.“

„А шта још?“

Л А С Т А В И Ц А

„Каша.“

„А шта још?“

„Ех... не знам.“

„Знаш, али пошто си добар дечак не усуђујеш се да кажеш. Знаш да је данас покладни уторак, дан палачинки и уштипака. Али како знаш и то да немамо ни маслаца, ни млека, не усуђујеш се да кажеш. Је ли тако?“

„Ох, мајко Барберен.“

„Како сам ја то све унапред погодила, удесила сам све да тај дан не буде тужан за тебе. Баци поглед у наћве.“

Пошто сам брзо подигао поклопац, угледао сам млеко, маслац, јаја и три јабуке.

„Додај ми јаја“, рече ми она, и док их ја разбијем, ти ољушти јабуке.

Док сам ја секао јабуке на кришке, она је разбила јаја у брашно и стала да лупа све то, сипајући с времена на време по кашику млека.

Када је тесто било умућено, мајка Барберен је ставила ђувеч на врућ пепео и сада је само ваљало сачекати вече, јер је за вечеру требало да једемо палачинке и уштипке.

Да будем искрен, морам да признам да ми се дан учинио веома дуг и да сам неколико пута пошао да подигнем крпу којом је ђувеч био покривен.

„Расхладићеш ми тесто“, рече мајка Барберен, „па ће слабо нарасти.“

Али је ипак добро нарасло и местимично се указаше испупчења, нека врста мехура, који су пуцали по површини. Ускисло тесто ширило је пријатан мирис од јаја и млека.

„Изломи мало грања“, рече ми мајка Барберен, „треба нам јака ватра, без дима.“

БЕЗ ПОРОДИЦЕ I

Најзад свећа би упаљена.

„Стави дрва на ватру“, рече ми.

Није требало да ми то каже два пута, пошто сам те речи чекао са великим нестрпљењем. Ускоро се на огњишту дизао висок пламен и треперава светлост је испунила кухињу.

Тада је мајка Барберен скинула тигањ са зида и ставила га на пламен.

„Додај ми маслац.“

На врх ножа узео комадић у величини ораха и стави га у тигањ, где се растопио, прскајући.

Био је одиста диван мирис што испуни нашу палату, утолико пријатнији, јер га одавно нисмо осетили.

Прскање и пуцкетање маслаца било је такође као каква радосна свирка.

Међутим, колико год сам пажљиво слушао ту свирку, учини ми се да у дворишту чујем шум корака.

Ко је то могао да нас узнемирује у то доба? Без сумње која од сусетки, да нам затражи мало жара.

Нисам даље размишљао о томе, јер је мајка Барберен спустила кутлачу у ђувеч и сипала у тигањ нешто белог теста, а то никако није био тренутак да водим рачуна о нечем другом.

Са прага се чуо удар штапа и одмах затим врата су се нагло отворила.

„Ко је то?“, упита мајка Барберен, не окренувши се.

Неки човек беше ушао, и при пламену који га је осветлио видео сам да је на себи имао белу блузу, а у руци је држао дебео штап.

„Овде се дакле слави? Не устручавајте се“, рече грубим гласом.

ЛАСТАВИЦА

„Ох, боже мој!“, узвикну мајка Барберен, спуштајући брзо тигањ на земљу, „то си ти, Жероме?“

А затим узевши ме за руку, поведе ме човеку који је застао на прагу.

„Ово је твој отац.“

II МОЈ ПООЧИМ

ришао сам му да га пољубим, али ме је зауставио врхом штапа:

„Ко је овај овде? Ти си ми била рекла...“

„Па јесам, али... то није било истина, јер...“

„Ах, није било истина, није било истина.“

Учинио је неколико корака према мени с подигнутим штапом и ја сам нехотице устукнуо.

Шта сам учинио? Шта сам скривио? Зашто ме је тако дочекао, када сам пришао да га пољубим?

Али нисам имао времена да се задржавам тим питањима, која су ми се вртела по глави и сасвим збунила.

„Видим да прослављате покладни уторак“, рече, „баш добро, јер сам веома гладан. Шта имаш за вечеру?“

„Правила сам уштипке.“

„То видим, али то није вечера за човека који има десет миља у ногама.“

„Немам ништа друго: нисмо те очекивали.“

„Како ништа; нема ништа за вечеру?“

Он се осврну.

ЛАСТАВИЦА

„Ево маслаца.“

Затим баци поглед на таваницу, где се некада вешала сланина, али је кука већ одавно била празна, а на греди је сада висило само неколико веза белог и црног лука.

„Има и лука“, рече он, скинувши штапом једну везу, „са четири пет главица лука и комадићем маслаца имаћемо добру чорбу. Повади уштипке и испржи нам лук у тигању.“

Да извади уштипке из тигања! Мајка Барберен ништа није одговорила. Напротив, она пожури да послуша свога мужа, док је овај сео на клупу у куту до огњишта.

Ја нисам смео да се макнем с места куда ме је штап отерао. Наслоњен о сто посматрао сам свог оца.

Био је то човек од око педесет година, суровог и грубог лица; услед ране коју је задобио држао је главу искривљену ка десном рамену и та га мана није чинила пријатнијим.

Мајка Барберен вратила је тигањ опет на ватру.

„Зар ћеш овим малим комадићем маслаца да нам спремиш чорбу?“, упита он.

Па узе тањир на коме је био маслац и спусти целу грудву у тигањ.

Није више било маслаца, није дакле могло бити ни уштипака.

У сваком другом тренутку оваква би ме несрећа много ражалостила, али сада нисам више мислио ни на палачинке, ни на уштипке; испуњавала ме је једино мисао да је овај човек, који је изгледао тако суров, био мој отац.

„Мој отац, мој отац!“, понављао сам механички.

У ствари никада нисам имао јасан појам шта је то отац. Нагонски сам размишљао да то мора бити мати са дубоким гласом, али посматрајући овог оца, који ми је такорећи пао с неба, обузе ме болан страх.

БЕЗ ПОРОДИЦЕ I

Хтео сам да га пољубим, а он ме је одгурнуо врхом свога штапа – зашто? Мајка Барберен ме никада није одгурнула када сам хтео да је пољубим, напротив, загрлила би ме и привила уза се.

„Шта си се ту укочио као да си се водио“, рече ми, „боље ће бити да ставиш тањире на сто.“

Одмах сам га послушао. Чорба је била готова. Мајка Барберен је сипала у тањире.

Уто је он напустио кутак до огњишта, сео за сто и почео да једе, застајући с времена на време да би ме посматрао.

Био сам тако збуњен и узнемирен да нисам могао да једем. И ја сам га посматрао, али само кришом, оборивши очи када би нам се погледи срели.

„Да ли увек тако мало једе?“, рече изненада, упревши кашику у мене.

„Ох, не, добро једе.“

„Тим горе, када бар ништа не би јео.“

Сасвим разумљиво, нисам хтео да говорим, а и мајка Барберен, која је обилазила око стола и пажљиво служила свога мужа, такође није била расположена за разговор.

„Дакле, ниси гладан?“, упита ме.

„Нисам.“

„Е па онда иди и лежи и гледај да одмах заспиш, јер ћу се иначе наљутити.“

Мајка Барберен ми очима даде знак да послушам без поговора, али је то било излишно – нисам ни мислио да се противим.

Као што у многим сељачким кућама бива, кухиња нам је у исто време била и спаваћа соба. У близини огњишта се налазило све што је требало за спремање јела: сто, наћве, кухињски орман, а у другом крају просторије налазио се

Л А С Т А В И Ц А

намештај за спавање. У једном углу кревет мајке Барберен, у супротном углу мој кревет, који је иза једне црвене завесе био смештен као у неком долапу.

Скинух се журно и легах, али да заспим – то је већ ишло теже.

Не може се спавати по наређењу; човек спава када је сањив и безбрижан.

А ја нисам био ни сањив ни безбрижан.

Напротив био сам веома узнемирен и веома несрећан.

Како, зар је овај човек био мој отац! Зашто се онда тако грубо опходио са мном.

Окренувши се зиду, трудио сам се да одагнам те мисли и да заспим како ми је био наредио, али то је било немогуће; сан није долазио, никада нисам био буднији.

После извесног времена, не бих умео да кажем колико је управо прошло, чуо сам да се неко приближава мом кревету. По спорим тешким корацима знао сам да то није била мајка Барберен.

По коси сам осетио топао дах.

„Спаваш ли?“, упита ме пригушен глас.

Нисам се усудио да одговорим, јер су ми страшне речи *наљуишићу се* још звониле у ушима.

„Спава“, рече мајка Берберен, „чим легне одмах заспи. Не треба да се плашиш да ће те чути.“

Требало је без сумње да кажем да не спавам, али нисам смео. Било ми је наређено да спавам, био сам дакле крив.

„Како стоји твоја парница?“, упита мајка Барберен.

„Изгубио сам је! Судије су решиле да нисам имао потребу да будем испод скела и да ми, према томе, предузимач није дужан да дâ одштету.“

БЕЗ ПОРОДИЦЕ I

Изговоривши то, лупи о сто песницом и стаде да псује неким бесмисленим речима.

„Парница изгубљена“, продужи одмах затим, „новац изгубљен, осакаћен сам, ево нас у беди! И као да све то није довољно, враћајући се овамо налазим једно дете. Хоћеш ли ми објаснити зашто ниси поступила као што сам ти рекао?“

„Јер нисам могла.“

„Зар ниси могла да га однесеш у дом за нахочад?“

„Не може се тако напустити дете које сам дојила својим млеком и које волим.“

„Није то било твоје дете.“

„Хтела сам најзад да ти учиним по вољи, али се баш тада разболео.“

„Разболео?“

„Да, разболео. То није био погодан тренутак да га однесем у дом и да га на тај начин убијем; зар није тако?“

„А када је оздравио?“

„Па није одмах оздравио. После те болести дошла је друга; јадни је малишан кашљао да ми се срце кидало слушајући га. Од тога је умро и наш мали Никола; чинило ми се, ако га одведем у град, да ће и он умрети.“

„А касније?“

„Време је пролазило. Када сам тако дуго чекала, мислила сам да могу још да чекам.“

„Колико му је сада година?“

„Осам.“

„Лепо, онда ће са осам година поћи тамо куда је требало да пође већ одавно, а сада му то неће бити пријатније.“

„Ох, Жероме, то нећеш да учиниш.“

„Нећу то да учиним! А ко ће ме спречити? Мислиш ли ти да га можемо задржати заувек?“

Настаде тренутак ћутања те сам могао да одахнем; узбуђење ми је стезало грло тако да сам се просто гушио.

Ускоро чух опет мајку Барберен:

„Како те је Париз изменио! Раније не би тако говорио.“

„Можда. Али једно је сигурно: Париз ме није само изменио, већ и осакатио. Како сада да зарадим хлеба за себе и тебе? Новца више немамо. Краву смо продали. Треба ли, када и сами немамо шта да једемо, да хранимо још и једно туђе дете?“

„Оно је моје дете.“

„Дете није твоје, колико ни моје. Он уопште није сељачко дете. Посматрао сам га за вечером: нежан је, слабуњав, руке и ноге му нису снажне.“

„То је најлепше дете у околини.“

„Не поричем – лепушкаст је. Али није снажан! А хоће ли га пријатна спољашњост нахранити? Може ли уопште постати добар радник с онаквим раменима? То је градско дете, а овде нам нису потребна деца из града.“

„Кажем ти да је то ваљано дете, бистро као мачка, а уз то доброг срца. Касније ће радити за нас.“

„А у међувремену треба ми да радимо за њега, а ја више нисам способан за рад.“

„А шта ћеш да кажеш ако га његови родитељи затраже?“

„Његови родитељи? Зар он уопште има родитеље? Да их има, они би га за ових осам година сигурно тражили и нашли. Ех, учинио сам грдну глупост мислећи да има родитеље, који ће га једнога дана потражити и платити нам сву нашу муку којом смо га подигли. Баш сам био будала и глупак. То што је био у лепом повоју са чипкама још није

БЕЗ ПОРОДИЦЕ I

био доказ да ће га његови родитељи потражити. Можда су и умрли.“

„А ако нису? Ако нам га затраже једног дана? Осећам да ће једнога дана доћи.“

„Што су жене тврдоглаве!“

„А шта ако ипак дођу?“

„Па лепо, послаћемо их у дом за нахочад. Али доста приче. Све ми је то досадно. Сутра ћу га повести кмету. А вечерас идем да се поздравим с Франсоом. Вратићу се кроз један сат.“

Врата су се отворила и опет затворила.

Отишао је.

Тада сам се брзо усправио и позвао мајку Барберен.

„Ох, мама!“

Она дотрча до мог кревета:

„Зар ћеш дозволити да ме одведу у дом за нахочад?“

„Не, мали мој Реми, нећу.“

Она ме нежно пољуби и загрли.

Ова ме милошта мало охрабри и сузе престадоше да ми теку.

„Зар ниси спавао?“, упита ме благо.

„Није моја кривица.“

„Па ја те и не грдим. Чуо си дакле све што је Жером говорио?“

„Да, ти ниси моја мама, као ни он мој отац.“

Ово неколико речи нисам изговорио истим тоном, јер колико сам био очајан што сам сазнао да ми она није мати, толико сам био просто горд што ми он није отац. Из тога је произишла противречност у мојим осећањима, која су се одразила и у мом гласу.

Изгледало је да мајка Барберен на то не обраћа пажњу.

„Можда је требало да ти кажем истину“, рече ми она, „али ти си толико био моје дете, да без неког повода нисам могла да ти кажем да ти нисам рођена мати! Твоју мајку, јадни мој малишане, чуо си, не знамо. Је ли жива, је ли мртва? Ништа се не зна. Када је једног јутра Жером у Паризу пошао на рад широком улицом засађеном дрвећем, која се зове авенија Бретел, чуо је детињи плач. Изгледало је да плач допире са вратница једног врта. Било је то у месецу фебруару и тек је свитало. Када се приближио вратима, приметио је дете које је лежало на прагу. Он се освртао, не би ли кога дозвоао, па је тада видео неког човека који се био склонио иза једног великог дрвета, да се одмах затим изгуби. Ван сваке сумње тај човек се био прикрио ту да види хоће ли неко наћи дете које је оставио на прагу оних вратница. Жером се веома збунио, јер се дете драло из свег гласа, као да је било свесно да му је стигла помоћ, коју не треба да изгуби. Док је Жером размишљао о томе шта треба да уради, стигли су га други радници и решили најзад да дете треба однети полицијском комесару. Оно никако није престајало да плаче. Очигледно било му је хладно. Али пошто је у канцеларији комесара било веома топло, а дете ипак није престало да плаче, закључили су да је гладно, па су довели једну сусетку да га подоји. Дете је халапљиво стало да сиса; било је веома изгладнело. Затим су га крај ватре свукли.

Био је то леп дечак од пет или шест месеци, румен, снажан и крупан, по повоју и пеленама у које је био умотан рекло би се да је било дете богатих родитеља. Очигледно је било украдено, а затим остављено. Такво је бар објашњење дао комесар. Шта да се ради са дечаком? Пошто је унето у записник све што је Жером знао, као и опис детета и повоја

БЕЗ ПОРОДИЦЕ I

на којима није било никаквих обележја, комесар је изјавио да ће га послати у дом за нахочад, ако нико од присутних не би узео на себе старање о њему. Дете је лепо, здраво, снажно, неће бити тешко подићи га, а његови ће га родитељи сигурно потражити једног дана и богато наградити оног који га буде неговао. Чувши то, Жером је пришао и изјавио да пристаје да се стара о дечаку, па су му га дали. Ја сам имала дете у истом добу и довољно млека да храним оба двоје. Тако сам постала твоја мати.“

„Ох, мама!“

„После три месеца изгубих своје дете и заволех те још више. Сасвим сам заборавила да ниси наш рођени син. На несрећу, Жером није заборавио и када је после три године видео да те твоји родитељи не траже, или те бар нису нашли, хтео је да те пошаље у дом за нахочад. Чуо си зашто га нисам послушала.“

„Ох, само не у дом за нахочад“, узвикнух стежући је чврсто, „мајко Барберен, преклињем те, само не у дом за нахочад!“

„Не, дете моје, нећеш у дом. Удесићу ја то. Жером није зао човек, видећеш. Љут је због несреће и плаши се беде. Радићемо, и ти ћеш радити.“

„Хоћу, колико год је потребно. Само не у дом.“

„Нећеш ићи, али само под једним условом, да сада сме-ста спаваш. Када он буде дошао кући, не треба да те затекне будног.“

Пошто ме је пољубила, окренула ми је главу зиду.

Хтео сам да заспим, али сам био исувише узбуђен и потресен да бих нашао сна и спокојства.

Дакле, мајка Барберен, која је према мени увек била тако добра и нежна, није ми била рођена мати! Па каква је онда

ЛАСТАВИЦА

могла бити рођена мати! Још боља, још нежнија? Ох, не, то није било могуће!

Али сам сасвим тачно знао и осећао да рођени отац не би био тако суров као Барберен и не би ме посматрао тако мрко, уздигнута штапа.

Он је хтео да ме пошаље у дом за нахочад; хоће ли мајка Барберен моћи да то спречи?

У селу је било двоје деце, коју су називали *деца из дома*. Они су око врата носили лимену плочицу са бројем, били су лоше одевени и прљави, сви су им се ругали, тукли их; остала деца гонила су их као што се, шале ради, гоне изгубљени пси и зато што такви пси немају никога да их брани.

Ох, ја нисам хтео да будем као та деца; нисам хтео да носим око врата број, нисам хтео да и за мном трче, вичући: „У дом! У дом за нахочад!“

Од саме помисли тресао сам се од ужаса и зуби су ми цвокотали.

Нисам спавао.

А Барберен је свакога часа могао да се врати. Није се срећом вратио тако брзо, као што је рекао, и сан ми је дошао пре њега.

